МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

Матеріали
науково-практичної конференції
з міжнародною участю

“ІННОВАЦІЇ В ЛІКУВАННІ НЕВРОЛОГІЧНОГО БОЛЮ”

23 листопада 2023 р.

Київ
2023

Редакційна колегія:
М. Ф. Гончаренко (голова), д-р екон. наук, проф.
С. В. Храпатий (заступник голови) д-р фіз.-мат. наук, проф.
Н. К. Свиридова, д-р мед. наук, проф.
О. В. Савчук, д-р мед. наук, проф.
Г. М. Чуприна, д-р мед. наук, доц.
В. Г. Середа, канд. мед. наук
В. Ю. Краснов, канд. мед. наук, доц.
І. М. Капеліста (виконавчий редактор), канд. наук з держ. упр.

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(*протокол № 10 від 29.11.2023*)

Науково-практична конференція за міжнародною участю "Інновації в лікуванні неврологічного болю": зб. матеріалів конференції (м. Київ, 23 листопада 2023 р.) / ред. кол.: М. Ф. Гончаренко (голова) та ін. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2023. 92 с.

ISBN 978-617-02-0390-8 (електронне видання)

У пропонованому збірнику подано тези доповідей учасників науково-практичної конференції МАУП з міжнародною участю "Інновації в лікуванні неврологічного болю" з проблематики підходів до патогенезу, діагностики та лікування різних больових синдромів.

Для науковців, лікарів, студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемою подолання болю.

.

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та оформлення матеріалів несуть автори.

ISBN 978-617-02-0390-8

© Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2023

ЗМІСТ

Н. Свиридова, Г. Чуприна, В. Середа, Н. Ханенко
Застосування рефлексотерапії в комплексному лікуванні синдрому емоційного вигоряння 5

Н. Свиридова, Г. Чуприна, В. Середа, Н. Ханенко
Можливості застосування техніки "змалюй свою хворобу" у поєднанні з цигун 10

Н. Свиридова, Г. Чуприна, В. Середа, Н. Ханенко
Застосування методів рефлексотерапії в комплексному лікуванні зорових та окорухових порушень 17

Н. Свиридова, Г. Чуприна, В. Середа, Н. Ханенко
Застосування рефлексотерапії в комплексному лікуванні бронхіальної астми з психоемоційними розладами 22

Н. Свиридова, Г. Чуприна, В. Середа, Н. Ханенко
Застосування рефлексотерапії в комплексному лікуванні захворювань шлунково-кишкового тракту з психоемоційними розладами 25

Г. Чуприна
Спастичність та біль при демієлінізуючих станах 29

Н. Свиридова, Г. Чуприна, Н. Ханенко, В. Середа
Застосування рефлексотерапії в комплексному лікуванні хронічного холециститу з вісцеро-рефлекторною цефалгією 33

Н. Свиридова, Г. Чуприна, Н. Ханенко, В. Середа
Застосування рефлексотерапії в комплексному лікуванні хронічної пароксозмальної гемікранії 36

Н. Свиридова, Г. Чуприна, В. Середа, І. Сінько
Застосування рефлексотерапії в комплексному лікуванні невропатії лицевого нерва з уповільненим перебігом 40

Н. Свиридова, Г. Чуприна, В. Середа, І. Сінько
Застосування рефлексотерапії при захворюваннях ендокринної системи з психоемоційними порушеннями 44

Н. Свиридова, Г. Чуприна, В. Середа, Н. Ханенко
Застосування рефлексотерапії в комплексному лікуванні цефалгій скроневої області 48

Н. Свиридова, Г. Чуприна, В. Середа, Н. Ханенко
Складання ситуаційної задачі для іспиту з практичних навичок зі спеціальності "рефлексотерапія" 52

всеукр. наук.- практ. конф., прис. 105-й річниці від дня народж. В. Сухомлинського “Захист психічного здоров’я учасників освітнього процесу в умовах війни та повоєнного часу”. Кропивницький, 5 травня 2023 р. С. 301–304.
3. Chinese acupuncture and moxibustion. Beijing: Foreign languages press, 1987. 554 p.
4. Chinese acupuncture and moxibustion. Sanghai: Publishing house of Sanghai University of TCM, 2002. 371 p.
5. Current research in acupuncture /Y. Xia [et al.]; eds. Y. Xia.,G. Ding, G-C. Wu. New York : Springer science + Busness media, 2013. 731 p.

Наталія СВИРИДОВА
д-р. мед. наук, проф.,
в.о. директора Інституту медичних та фармацевтичних наук
Міжрегіональної Академії управління персоналом

Геннадій ЧУПРИНА
д-р. мед. наук, проф. кафедри загальномедичних дисциплін
Міжрегіональної Академії управління персоналом

Віталій СЕРЕДА
канд. мед. наук, завідувач кафедри загальномедичних дисциплін
Міжрегіональної Академії управління персоналом

Наталія ХАНЕНКО
канд. мед. наук, доц., доцент кафедри неврології і рефлексотерапії
НУОЗ України імені П. Л. Шупика

ЗАСТОСУВАННЯ РЕФЛЕКСОТЕРАПІЇ В КОМПЛЕКСНОМУ ЛІКУВАННІ ЗАХВОРЮВАНЬ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ З ПСИХОЕМОЦІЙНИМИ РОЗЛАДАМИ

Анотація: в роботі представлено клінічний випадок використання рефлексотерапії в комплексному лікуванні хворого з підгострим гастритом із вторинними больовим синдромом. Детально описано метод“балансування гексаграм”, показано, що застосування цього методу в комплексі лікувальних заходів було ефективним у даному випадку.

Ключові слова: підгострий гастрит, психоемоційні порушення, рефлексотерапія, метод “балансування гексаграм”.

Вступ. Рефлексотерапія (РТ) вже давно використовується не тільки у разі захворювань з больовим синдромом (БС), а й при різних психосоматичних захворюваннях [1–3]. Нижче ми хочемо навести клінічний випадок, де був використаний комплексний підхід до лікування хворого з підгострим га-

стритом із вторинними вертеброгенним тривалим БС і порушеннями сну у вигляді інсомнії, із застосуванням методів РТ, зокрема методу "балансування гексаграм" (ГГ).

Серед можливих етіологічних чинників найбільш частими у відношенні гастриту, є стресові ситуації на роботі, в побуті, в сім'ї (95,5 %), недотримання режиму харчування (79,8 %), зловживання алкоголем (18,9 %). У 56,3 % випадків у хворих з гастритом були виявленні актуальні психогенії, а у 20–25 % — вони спостерігались в дитинстві.

Сучасні дослідження реально показали, що методи РТ ефективні в комплексному лікуванні багатьох розладів шлунково-кишкового тракту (ШКТ), включаючи гастралгії, діабетичний гастропарез, гастроптоз, гастрит, пептичну виразкову хворобу, хворобу Крона, післяопераційну атонію шлунка і кишківника, функціональні розлади (синдром подразненої кишки, закреп та діарея). РТ ефективна при всіх захворюваннях ШКТ, адже він іннервується переважно вегетативною нервовою системою, але насамперед тоді, коли є психоемоційний компонент (стрес) в його етіології.

РТ застосовується при лікуванні розладів травлення лише в комплексі лікувальних заходів. Найчастіше використовується поєднання методів РТ і медикаментозного лікування (так само, як в традиційній китайській медицині (ТКМ). Базові препарати китайської фітотерапії при розладах ШКТ: звіробій, солодка, безоар, женьшень.

Виклад основного матеріалу. Основна задача методу "балансування ГГ" — це зміна стану "ураженого" меридіану акупунктури (МА) і відповідної йому "ураженої ГГ" до енергетичного стану "сприятливої" ГГ, і, таким чином, позитивна зміна ЧИ "ураженого" МА, відповідного йому органу і ЧИ всього організму. Головні теоретичні засади методу "балансування ГГ") [4]: із "повного комплекту" — 64-х ГГ І Цзину, на основі багатогранного аналізу ГГ, вибирається, по цьому методу 20 ГГ. Перше, що слід по цьому методу зробити, це на основі методів акупунктурної (АП) діагностики знайти "уражений" МА. Потім потрібно підібрати, відповідно до нього, "уражену" ГГ. І вже далі, з 20 можливих варіантів, вибрати "сприятливу" ГГ. На що слід звертати увагу при виборі "сприятливої" ГГ: на відповідність клінічних симптомів хворого і використаних рисок "ураженої" ГГ; наявність швидкого чи відстроченого клінічного позитивного ефекту після використання "сприятливої" ГГ; відповідність "сприятливої" ГГ сезону АП; результати аналізу "сприятливої" ГГ (верхньої і нижньої її триграм (ТГ) у відповідності до уявлень про теорії У-сін, Інь-Ян, розташування ТГ, функції ТГ; результати аналізу "ураженої" ГГ [4]. Потім потрібно провести процедуру АП по медоду "балансування ГГ" (див. рис. 2).

Особливості клінічного застосування методу "балансування ГГ" — хочемо звернути вашу увагу на те, що він призначений для посилення ефекту від використання інших методів АП. Тому, АП по цьому методу застосовується не часто. Загальна кількість процедур по ньому — 1 сеанс на тиждень АП — лікування. Якщо ж говорити про абсолютну кількість процедур по цьому методу, то ми у своїй практиці проводили їх від 1 до 4, в залежності від за-

гальної тривалості курсу АП-лікування. Треба використати в повній мірі можливості загальної дії "сприятливої" ГГ. Бажано домогтися, щоб "образ" і "символ" "сприятливої" ГГ відповідав тому функціональному стану, що відбуватиметься з пацієнтом у процесі лікування [4].

Підгострий гастрит розглядається в синдромальній діагностиці ТКМ як "синдроми": "Холод-Вологість атакують шлунок", "Вторгнення Вологості-Жару в шлунок", "Затримка їжі в шлунку" [1]. АП-корекція при цьому: базова — ST 36, 25, CV 12, PC 6; додаткова — ST 34, CV 17, BL 21, "Холод-Вологість" — LI 4, SP 9; "Вологість-Жар" — LI 4, LI 11; "Затримка їжі" — ST 44, CV 21.

Пацієнт В., 56 р. звернувся на кафедру неврології і РТ на початку літа 2015 р. зі скаргами на відчуття переповнення і напруження в животі (переважно в епігастрії), різке зниження апетиту, нудоту, гіркий присмак і відчуття липкої слини у роті, відрижку кислим, печію, довготривалі болі, що віддавали з ділянки епігастрію в спину паравертебрально, на рівні нижньо-грудного відділу хребта, дратівливість. Ці відчуття турбували його більше місяця, внаслідок них він втратив сон і 10 кг ваги, медикаментозне лікування виявилось малоефективним. МРТ грудного й поперекового відділів хребта: медіальні кили дисків XI і XII грудного і I поперекового хребців. Болючість при пальпації п/в точок нижньогрудного відділу хребта.

Діагноз клінічний: підгострий гастрит з вторинними вертеброгенним тривалим больовим синдромом і порушеннями сну у вигляді інсомнії. АП–діагноз: великий, частий пульс, найбільший у II позиції справа і найменший — у III позиції зліва, що означає: вогонь вражає воду, або шлунок атакує сечовий міхур (за механізмом "дід – онук", що може бути у разі надмірності шлунка і дефіциту сечового міхура). Отже, у пацієнта Жар шлунка, що вражає Воду сечового міхура. Таким чином, "ураженим" меридіаном є меридіан шлунка, а "ураженою" ГГ є Кань (рис. 1).

Обираємо "сприятливу" ГГ для цього стану. Нею є Цзе, ГГ № 40 (розв'язування — як вирішення якоїсь проблеми). Оцінюючи позитивно ГГ Цзе як "сприятливу" слід зауважити, що: застосування ГГ Цзе відповідає клінічним симптомам хворого (біль в животі з іррадіацією в спину і синдром "Жару шлунка") і сезону АП. Позитивні зрушення в стані хворого з'явились одразу після застосування методу "балансування гексаграм". Верхня ТГ ГГ № 40 Цзе відноситься до "дерева" (Чжень), а нижня її ТГ — до "води" (Кань), а вони взаємодіють як "мати й син" по У-Сін, що є ефективним при наявності болю. Крім того, точки АП "ураженого" МА, що відповідає "ураженій" ГГ, є найбільш ефективними в клінічному застосуванні методів АП.

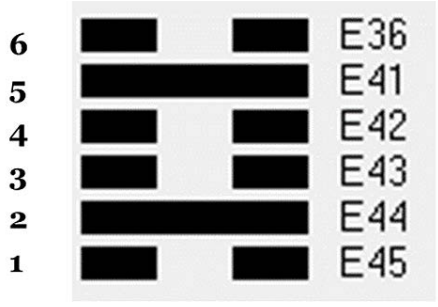

Рис. 1. **Відповідність в ТКМ рисок "ураженої" ГГ Кань точкам АП меридіану шлунка**

Рис. 2. **Аналіз ГГ. Обираємо для АП ТА, що відповідають "протилежним" (по відношенню до "сприятливої") – 4,5 рискам "ураженої" ГГ**

АП-рецепт для даного випадку: у пацієнта – чоловіка системне захворювання, без латералізації (болі в епігастрії внаслідок синдрому Жару шлунка), вколюємо ТА ST-42, 41 з лівого боку. З правого боку вколюємо ТА SP-4, 5 (спарений канал, що посилює лікування, ТА для впливу — аналогічні номеру рисок "ураженої" ГГ). Процедуру АП по методу "Балансування ГГ" провели 3 рази під час курсу лікування, який становив 15 процедур (рис. 2). Також застосовували "нозологічну" АП-рецептуру.

Висновки. 1. Гастрит зустрічається у практичній діяльності лікаря-рефлексотерапевта і методи РТ ефективні насамперед при психоемоційних порушеннях у разі цього захворювання.

2. В комплексі лікувальних заходів при гастриті ефективним є застосування методу АП "балансування ГГ".

Джерела

1. Рефлексотерапія: підручник / [Свиридова Н. К., Морозова О. Г., Чуприна Г. М. та ін.]; за ред. Н. К. Свиридової, О. Г. Морозової. К. : ТОВ СІКГРУП Україна, 2017. Т. 1–3. 1108 с.
2. *Чуприна Г., Свиридова, Ханенко Н., Середа В.* Використання рефлексотерапії в комплексному лікуванні синдрому професійного вигорання. Збірн. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф., прис. 105-й річниці від дня народж. В. Сухомлинського "Захист психічного здоров'я учасників освітнього процесу в умовах війни та повоєнного часу". Кропивницький, 5 травня 2023 р. С. 301–304.
3. Chinese acupuncture and moxibustion. Beijing: Foreign languages press, 1987. 554 p.
4. Chinese acupuncture and moxibustion. Sanghai: Publishing house of Sanghai University of TCM , 2002. 371 p.
5. Current research in acupuncture / Y. Xia [et al.]; eds. Y. Xia.,G. Ding, G-C. Wu. New York : Springer science + Busness media, 2013. 731 p.